

Kako pomoći uništenim firmama?

Trećina privrede na

Zasad je sigurno da su velike štete pretrpjeli Natron Hayat Maglaj, GIKIL Lukavac, Krivaja Zavidovići, a potopljeni su i rudnici. Situacija je složena u firmama GMP Laktaši, Nova forma u Bosanskom Šamcu, te u Šekovićima. Preko 50 posto poljoprivrede i agroindustrije su direktno pogođeni. Gotovo sve obradive površine su poplavljene

Piše: **Darko Omeragić**

“Ko god nam može pomoći neka nam pomogne na bilo koji način. Svaka pomoć nam je dobrodošla”, apeluje Mehmed Herić, radnik zavidovičke Krivaje koja je u posljednjim katastrofalnim poplavama pretrpjela toliku štetu da je upitno čak 1.100 radnih mjesta u ovoj kompaniji.

Upravo u ovoj izjavi se ogleda trenutno stanje bh. privrede čija je trećina pretrpjela barem neki vid štete u poplavama koje su pogodile Bosnu i Hercegovinu. Šteta u Krivaji se mjeri u milionima KM, a takvih firmi u BiH ima popriličan broj. Radnici Krivaje, iako imaju dovoljno problema u vlastitim domovima, odmah nakon poplava pojurili su ka svom preduzeću kako bi spasili ono što se da spasiti.

Kako pomoći?

Vlasti u Bosni i Hercegovini su se nekoliko dana nakon poplava

Mijo Mišić, izvršni sekretar Udruženja banaka BiH

Ahmet Egrić, predsjednik VTK-a BiH

uspjele sabrati i barem djelomično uhvatiti u koštac sa zahtjevima koji stižu iz uništenih firmi, pa je na vanrednoj sjednici Predstavničkog doma Parlamenta FBiH usvojena inicijativa da se od Agencije za bankarstvo FBiH i banaka koje posluju u FBiH zatraži da urade re-program kredita u otplati glavnice za najmanje godinu do dvije, te da se otplata kredita pomjeri za naredne dvije godine.

Istovremeno, niko još sa sigurnošću ne zna koliko iznose krediti koje su za pokretanje proizvodnje podigle firme koje su pogođene poplavama. Podatke zbrajaju i banke i Agencija za bankarstvo FBiH, a njihovo prikupljanje sa strepnjom se iščekuje i u Vladi FBiH i u Vanjskotrgovinskoj komori BiH koja je na svojoj web stranici postavila upitnik s ciljem prikupljanja informacija o broju oštećenih firmi.

U ovom trenutku svi se pitaju kako pomoći privredi i nastradalim u

poplavama. Poljoprivrednicima povratnicima u FBiH i RS je najavljena pomoć u sanaciji manje oštećenih domova, te im je osiguran materijal za ponovnu sjetvu. Rezultat je to sastanka ministra raseljenih i izbjeglica FBiH Adila Osmanovića sa predstavnicima nevladinih humanitarnih organizacija USAID-a, UNDP-a, UNHCR-a, UNICEF-a, Tica, Sida i OIC-a.

Parlament FBiH je odlučio da od Vlade FBiH zatraži da revidira sredstva od GSM licence, te ih usmjeri u poplavljena područja i da se u kratkom roku izradi zakon o osnivanju fonda za elementarne nepogode. No, je li to dovoljno i šta je potrebno privredi?

Obnova poslovanja

Predsjednik Vanjskotrgovinske komore BiH Ahmet Egrić za *Dane* je rekao da je u BiH stotine firmi i hiljade radnih mjesta bukvalno potopljeno. “Najbitnije je da se osigura pomoć

koljenima

koja će stvoriti uvjete za obnovu poslovanja firmi i povratak ljudi na radna mjesta. Moram napomenuti da su gotovo sve kompanije u BiH kreditno zadužene. S tim u vezi, potrebno je da banke izađu ususret ovim kompanijama i omoguće im olakšice za otplatu kredita kroz repogramme ili na neki drugi način. Osim kompanija, i veliki broj radnika ima kreditna zaduženja koji u ovom trenutku ne mogu izmirivati obaveze, pa je bitno da banke i za njih nađu slično rješenje.

Osim toga, veliki broj kompanija u svom poslovanju koristi mašine i vozila kupljena na leasing, a koji su u ovom trenutku uništeni ili oštećeni. S tim u vezi, leasing kuće moraju izaći ususret kompanijama i pronaći najbolje rješenje za sve. Naravno, potrebno je osigurati i novac za čišćenje mašina i poslovnih prostora kako bi se stvorili uvjeti za što brže pokretanje poslovanja", kazao nam je Egrić.

Na upitnik VTK-a BiH do sada je svoje odgovore poslalo 30 firmi, međutim, s obzirom na to da je tokom poplava uništena tele-

U poplavama u Zavidovićima stradao i grad i preduzeće Krivaja

Duljko Hasić: "Radi se o zastrašujućim razmjerama poplava koje se mogu staviti u gotovo istu ravan kao nastale ratne štete u BiH. Uništena je kompletna infrastruktura na tom području. Oštećeni su ili uništeni ceste, mostovi, građevinski i stambeni objekti. Klizišta su pokrenuta, strojevi su uništeni, proizvodni objekti, a da ne govorimo o poljoprivredi, uginuljoj stoci i ostalom"

komunikacijska infrastruktura i jedan broj firmi još nema pristup internetu, u narednom periodu se očekuje veći broj popunjenih upitnika nakon čega će biti kompletnija slika stanja i precizniji podaci o posljedicama poplava.

Direktor instituta za edukaciju VTK-a BiH Duljko Hasić za *Dane* kaže da je VTK BiH formirala operativni štab za koordinaciju svih aktivnosti i kontakata u vezi s elementarnom nepogodom koja je pogodila veći dio BiH.

Nastala šteta

"Prikupljamo informacije o nastaloj šteti. U stalnom smo kontaktu s privrednicima i nadležnim institucijama u BiH od lokalnog do državnog nivoa. Ipak, moram istaći da smo najveći dio aktivnosti usmjerili prema međunarodnim partnerima s kojima sarađujemo. Ovo je vrlo značajna aktivnost jer veliki broj privrednika iz inostranstva sarađuje s privrednicima u BiH koji su pretrpjeli štete.

Veliki broj poslovnih partnera iz inostranstva nudi svoju pomoć bh. privrednicima. Nude pomoć u servisiranju opreme i to besplatno za svu opremu koja je isporučena metaloprerađivačkoj, drvenoj i drugim industrijama. Cilj takve pomoći je da se oprema očisti i sredi za hitan nastavak proizvodnje. Zato je od velike važnosti da svi privredni subjekti prijave štetu i dostave podatke. Bitne su nam informacije i o štetama i o inostranim partnerima kako bismo ih mogli kontaktirati i urgirati za pomoć. Druga važna stvar je da od inostranih partnera moramo imati razumijevanje kako ne bi došlo do prekida poslovnih odnosa kako bi se proizvodnja mogla nastaviti", kaže Hasić.

Prema broju pogođenih ljudi i površini poplavljenih područja jasno je da je trećina privrede oštećena. Sam podatak da je ri-

ječ o 950.000 ljudi koji su direktno pogođeni, 1.500.000 direktno ugroženih stanovnika, 100.000 oštećenih kuća od kojih je veliki broj potpuno uništeno je dramatičan.

"Radi se o zastrašujućim razmjerama poplava koje se mogu staviti u gotovo istu ravan kao nastale ratne štete u BiH. Uništena je kompletna infrastruktura na tom području. Oštećeni su ili uništeni ceste, mostovi, građevinski i stambeni objekti. Klizišta su pokrenuta, strojevi su uništeni, proizvodni objekti, a da ne govorimo o poljoprivredi, uginuljoj stoci i ostalom.

Teško je reći kolika je šteta nastala u stotinama miliona KM. Zasad je sigurno da su velike štete pretrpjeli Natron Hayat Maglaj, GIKIL Lukavac, Krivaja Zavidovići, a potopljeni su i rudnici. Situacija je složena u firmama GMP Laktaši, Nova forma u Bosanskom Šamcu, te u Šekovićima. Preko 50 posto poljoprivrede i agroindustrije su direktno pogođeni. Gotovo sve obradive površine su poplavljene. U Posavini i Semberiji ćemo privredu teško obnoviti u narednih pet do sedam godina", rekao nam je Hasić.

Novi krediti

Prema dostupnim informacijama, već pet većih banaka u FBiH je prihvatilo inicijativu federalnog Parlamenta da se omogućiti odgoda otplate kredita. Izvršni sekretar Udruženja banaka BiH Mijo Mišić za *Dane* je rekao da je Upravni odbor ovog udruženja održao sjednicu na kojoj je bankama sugerisano da se ponajbolje društveno odgovorno.

"Naš cilj je da se kompletna bankarska zajednica uključi u projekat pomoći nastradaloj privredi. Mi smo, također, pokrenuli inicijativu da se regulatorni okvir prilagodi novonastaloj situaciji u BiH i da se bankama otvori prostor za rješavanje konkretnih problema. Moratorij kredita i repogrami su jedna od mogućih mjera pomoći privredi, ali to same banke ne mogu uraditi bez promjene regulatornog okvira. Mi moramo naći način da pomognemo bespomoćnim građanima i firmama. Mi tim građanima i firmama moramo dati neki novi kredit neovisno od njihovog statusa kreditne sposobnosti", kazao je Mišić. ■